

VIJESTI

DVADESETA OBLJETNICA SMRTI BISERKE GRABAR
(1986. – 2006.)

Godine 2006. navršilo se dvadeset godina od smrti Biserke Grabar, znanstvenoga savjetnika i ravnateljice Staroslavenskoga instituta. Biserka Grabar rođena je u Zagrebu 2. lipnja 1932. gdje je završila studij klasične filologije. Od 1959. godine surađivala je sa Staroslavenskim institutom. Najprije je radila kao ekscerptor, a potom kao obrađivač *Rječnika crkvenoslavenskoga jezika hrvatske redakcije*. Godine 1977. postala je glavni redaktor *Rječnika*, a pod njezinom redakcijom završena je obrada slova A i B. Istovremeno s radom na *Rječniku* radila je na temama iz hrvatske srednjovjekovne književnosti koje su je najviše zaokupljale: »najstariji slojevi hrvatskih srednjovjekovnih tekstova koji su se neposredno naslanjali na staroslavensko i hrvatsko crkvenoslavensko naslijeđe poniklo na

grčko-bizantskim književnim izvorima.«¹ Već na početku svojih istraživanja shvatila je koliko je važno učiniti pristupačnim bogato rukopisno blago hrvatskoglagoljske književnosti domaćoj znanstvenoj javnosti, a još više stranim slavistima koji nisu posvećivali dovoljno pozornosti tom dijelu hrvatske književnosti.

U povijesti književne znanosti ime Biserke Grabar ostat će ponajviše upamćeno po proučavanju hrvatske apokrifne književnosti. »Od samog početka, ne uzimajući u ruke samo pojedine teme i tekstove, široko je zasnovala svoje proučavanje i ušla u apokrifnu tematiku hrvatske i slavenskih književnosti, što je već vidljivo u njezinoj doktorskoj disertaciji *Apokrifi u hrvatskoglagoljskoj književnosti do 16. st. s osobitim obzirom na apokrifna Djela*

¹ PETROVIĆ, I., In memoriam: Biserka Grabar (1932.-1986.). Bibliografija znanstvenih i stručnih radova Biserke Grabar, *Slovo* 36: 240–254, 240.

apostolska (1965)².« Temeljito proučivši tridesetak hrvatskoglagoljskih kodeksa, brevijara i zbornika, prikupila je preko devedeset apokrifnih tekstova među kojima je velik broj sama pronašla i identificirala. Iako su je zanimali svi apokrifni tekstovi, više je pozornosti posvetila novozavjetnim apokrifima, a posebice apokrifnim *Djelima apostolskim* i apokrifnim evanđeljima. Među *Djelima apostolskim* objavila je studije o *Djelima Andrije i Mateja u gradu ljudoždera*, *Djelima apostola Petra i Andrije* i *Djelima Pavla i Tekle*.

Biserka Grabar dala je svoj doprinos i proučavanju hrvatske hagiografsko-legendarne književnosti najstarijega razdoblja, posebice je obradila *Legendu o mučeništvu sv. Jakova Perzijanca*, *Legendu o sv. Agapitu* i *Legendu o sv. Aleksiju*. Kod žanrova koje je obrađivala najviše se usredotočila na tekstove koji su prevedeni s grčkoga i koji zbog toga gotovo sigurno imaju staroslavenske matice. Iznimka je među tim tekstovima *Nikodemovo evanđelje* koje je prevedeno s latinskoga najvjerojatnije na hrvatskom glagoljaškom području.

Značajan je doprinos Biserka Grabar dala i u monumentalnom izdanju hrvatskoglagoljskoga *Hrvojeva misala*, kao i ćirilčnoga rukopisa bosanske provenijencije *Hvalova zbornika*.

Biserka Grabar, leksikograf, liturgičar i književni povjesnik, u proučavanju hrvatske srednjovjekovne književnosti bila je prije svega tekstolog. Znanstvenik fundamentalnih istraživanja, koji je uvijek polazio od teksta i iz njega sve čitao. Najviše su je zanimala malo poznata i još neistražena poglavlja hrvatske glagoljaške jezične i književne kulture, među kojima je pronalazila i izabirala najteže tekstove, obrađujući najmanje fragmente, ostriške i retke apokrifnih, hagiografskih i homiletskih tekstova od 12. do 14. stoljeća. Njezina su istraživanja unaprijedila poznavanje najstarijega razdoblja hrvatske književnosti pisane glagoljaškim pismom.

Biserka Grabar preminula je 29. kolovoza 1986. u Zagrebu,³ a trideset dana po smrti služena je misa zadušnica na staroslavenskom jeziku u crkvi sv. Ćirila i Metoda u Zagrebu. Obljetnice njezine smrti obilježene su u tisku.⁴ U osvrtu na njezin ljudski lik i djelo Žarko Brzić je istaknuo: »Premda je bila vrhunski stručnjak u svom poslu mnogostruko nadarena Božjim darovima, uvijek je bila malena, jednostavna i ponizna. Ni po čemu nismo mogli vidjeti da je svjesna svog znanja i svojih dostignuća.« U povodu dvadesete obljetnice smrti Biserke Grabar i druge obljetnice smrti Ivana Lackovića Croate dana

² Isto, 241.

³ PETROVIĆ, I., Život posvećen glagoljaškoj baštini. In memoriam: Biserka Grabar. *Vjesnik*, 1. rujna 1986.

⁴ BRZIC, Ž., Znanstvenik i vjernik. Tragom života i rada dr. Biserke Grabar. *Veritas, Revija svetog Antuna Padovanskog*, srpanj-kolovoz 1987., 19.; PETROVIĆ, I., Vrhunski istraživač hrvatskoga glagoljaštva (Uz 10. obljetnicu smrti Biserke Grabar). *Vjesnik*, 6. rujna 1996.

29. kolovoza 2006. akademik Franjo Šanjek služio je svetu misu zadušnicu u kapeli Ranjenog Isusa u Zagrebu. Prije toga su sadašnji i bivši djelatnici Staroslavenskoga instituta pohodili nji-

hove grobove. Na Biserkinom je grobu pročitani skraćeni *In memoriam* uz sjećanja na dragu ravnateljicu i kolegicu.

MARINKA ŠIMIĆ